

nik ũ qui accipit, kakor primitelli qui excipit, e serb. primiti, primljenje; nota nsl. primski zinsbar; primšić maniceps pächter; in primskovo?

P a š n i k.

Napeljui že v mladosti učence, da si izvolijo primerni pravi stan! Vsak človek ima za kak stan več zmožnosti, kakor za drugi, torej naj učitelj te zmožnosti pri učencih zapazuje in se potem previdno ravná, in naj tega učencem naravnost ne kaže. Splošno naj učitelj učencem kaže, da vsak stan mora po svoje jesti kruh v potu in trudu. Nekteri stanovi imajo telesna dela, ktera pa vterjujejo zdravje; drugi delajo toliko težje z duhom, in večkrat taka opravila zdravje podkopujejo. Vsak stan ima cvetice in ternje, dobrote in težave. V vsakem stanu mora človek svoje dolžnosti na tanko in vestno opravljati, če hoče, da ga imajo ljudje radi in da ga spoštujejo in mu zaupajo.

Vadi že v prvi mladosti učence vsega dobrega! Dobra izreja že pri naj mlajših otrocih oživlja in vterjuje vse dobro, zatira pa vse napačno in pregrešno. Pregovor pravi: „Česar se človek mlad navadi, tega se star ne odvadi“, in to je gola resnica. Človek, ki je bil mlada leta slabo izrejen in zanemarjen, se je v poznejših letih malokrat ali se še ni nikoli popolnoma poboljšal. Če hočeš otroka za dobro vneti, ga že zgodaj vadi, da bode prav razsojal, kaj je prav, kaj ni prav, kaj se sme, kaj se ne sme. Kdor na otroke dobro pazi, vidi, da otroci kmali čutijo, kaj smejo storiti, in kaj ne smejo storiti. Že dojenček, ki je komaj leta star, kmali vè, da ga ima mati raji, če je tiho, kakor pa če joka in se dere, in tako rastejo z otrokom vred vsa druga spoznanja, po katerih naj se odgojnik modro ravná, da otroke že v naj nježniši mladosti napeljuje na dobro in pravo. Koreninice, ki se zgodaj vterdijo, so bolj in bolj močne in pozneje prave korenine, katerih ne izruje vsaka mala moč in ne zamori vsaka prva nezgoda.

Šolske stvari.

Kazavni nauk. Kazavni nauk naj učitelj razdeljuje po letnih časih; vpraša naj: Kaj delajo ljudje sedaj na polji? Ktere

tice sedaj pojó? Kterih že ni pri nas? Ktere cvetice sedaj rastejo? Ktere so že odcvetele? Kaj sedaj zdravju škoduje? Kaj koristi? n. pr.: Jeseni otroci radi jedó preveč sadja, se zvečer in zjutraj prehlade in dobé grižo, ktera jih pomori. Kaj je griža? Griža je huda bolezen v čevih v poletni vročini, ali v prvi jeseni, in napada naj raji otroke, ki si želodec premrazijo ali popačijo. Kdor dobi hitrico, t. j. da mu preveč goni skozi čeva, naj nič ne zamudi, ker tu je zamuda večkrat poguba. Pije naj prežgano juho in ječmenov gorek sok; trebuh pa naj toplejše obleče. Če ga vedno bolj peče in grize po trebuhu, naj se uleže v posteljo in naj pošlje po zdravnika. Neumni ljudje svetujejo za grižo vino, žganje, poper in enake domače reči, ktere pa so v tej bolezni hud strup. Griža je tudi nalezljiva, tedaj ne bodi pri griževem dalje, kakor ti je treba!

Koristne stvari.

Iz zgodovine o znajdbah.

1. Pervo vnetilo.

Pervo vnetilo ali priprava za ogenj je bila nekaka dergalnica, ki jo imajo še sedaj južnoafrikanska ljudstva in Indijani. Ta dergalnica ima iz lahkega mehkega lesa debelo desko, ktera ima zgorej več na pol okroglih lukenj in palčico iz terdega lesa. Kedar hoče kdo ogenj narediti, napolni luknjice v deski s strohnjenim lesom ali s kako drugo tako rečjo, ki se rada vname. Potem se palčica z obema rokama vertí (kakor s kuhinjsko dergljo) tako dolgo, da se vnetilo v luknjicah vname.

2. Perva posoda.

Naj perva posoda je bila votla pest. Potem so ljudje jeli za to rabiti reči iz narava, n. pr.: lupine terdega sadja, kakor so orehove, jajčje, čepine od mnogih živali, votla stebila raznih rastlin, buče i. t. d.

3. Pervo brodovje.

Ljudje so videli, da po verhu vode plava les in druge take reči, da po ledenem morju plavajo ledene plošče, po katerih se tiči in druge živali po vodi vozijo. To jim dá misel, da